

Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Bibliyometrik ve Tematik Analizi

Gülbaşak Diktaş Yerli¹

Öz

Afetler sürekli yaşanmakta, doğa veya insan kaynaklı olabilmektedir. Dünyada ve ülkemizde sıklıkla farklı doğal afetler meydana gelmekte, sonuçlarının çok boyutlu travmatik yansımalarıyla karşılaşılmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye, geçmişinde afetler kaynaklı büyük yıkımlara maruz kalmış ve gelecekte de afetlerle karşılaşma riskinin yüksek olduğu ön görülen bir ülkedir. Afetlerin hasarlarının küçültülmesi, toplumsal yaşamın güvenli bir biçimde sürdürülmesi, afetlere yönelik çok yönlü, nitelikli bilimsel çalışmaların varlığıyla mümkündür. Bunun için afet konulu çalışmaların analizi önemlidir. Bu araştırma, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan sosyal bilimler alanında yayınlanmış afet konulu lisansüstü çalışmaların bibliyometrik ve tematik analizini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda öncelikle afetle ilgili kavramlar ve afetlerin boyutları değerlendirilmiş ardından gerçekleştirilen taramada 2002-2023 yılları arasında sosyal bilimler alanında afet konulu lisansüstü çalışmalara ulaşılmış, bu çalışmaların 242'sinin yüksek lisans, 40'ının doktora olmak üzere toplam 282 lisansüstü çalışma olduğu görülmüştür. Ulaşılan tezlerin yıl, yayımlandığı üniversite, anabilim dalı, tür, uygulanan yöntem ve kullanılan anahtar kelimeler açısından bibliyometrik analizi yapılmış, isimleri açısından da tematik analizleri gerçekleştirilmiştir. Tematik analiz yapılırken Nvivo nitel araştırma analiz programı kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, bibliyometrik analiz sonucunda, yüksek lisans çalışmalarının çoğunlukta olduğu, çalışmaların acil durum ve afet yönetimi ana bilim dallarında diğer ana bilim dallarına oranla daha yoğun olduğu, Gümüşhane Üniversitesi'nin afet konulu yayınlarda birinci sırada olduğu ve yayınların 2019 ile 2020 yıllarında en fazla sayıda olduğu, yöntem açısından ise en fazla nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı verilerine ulaşılmıştır. Tematik analiz sonucundaysa yönetim, hukuk, eğitim öğretim, sağlık, psiko-sosyal yaklaşım ve din olarak 6 temaya ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Bibliyometrik Analiz, Lisansüstü Çalışma, Sosyal Bilim, Tematik Analiz

Bibliometric and Thematic Analysis of Postgraduate Studies on Disaster in the Field of Social Sciences

Abstract

Disasters are experienced constantly and can be caused by nature or human beings. Various natural disasters occur frequently in the world and in our country, and their results are encountered with multidimensional traumatic reflections. In this respect, Turkey is a country that has been exposed to great destruction caused by disasters in the past and is predicted to have a high risk of encountering disasters in the future. Minimizing the damage of disasters, maintaining social life in a safe way is possible with the existence of multi-faceted and qualified scientific studies on disasters. For this, the analysis of studies on disaster is important. This research aims to perform the bibliometric and thematic analysis of postgraduate

¹ Öğr. Gör. Dr. Sakarya Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Sağlık Bakım Bölümü, Sakarya
e-posta/e-mail: gbasakdiktas@gmail.com ORCID No: 0000-0002-1170-8907

studies on disasters published in the field of social sciences in the National Thesis Center of the Council of Higher Education. In this direction, first of all, disaster-related concepts and the dimensions of disasters were evaluated. In the study carried out afterwards, postgraduate theses on disaster in the field of social sciences were reached between 2002-2023, and it was seen that there were 282 postgraduate theses, 242 of which were master's and 40 were doctoral dissertations. The bibliometric analysis of the reached theses in terms of year, university, department, genre, applied method and keywords used, and thematic analyzes were carried out in terms of their names. Nvivo qualitative research analysis program was used in the thematic analysis. Looking at the results of the research, as a result of the bibliometric analysis, it is seen that the postgraduate studies are in the majority, and the studies are more intense in the emergency and disaster management departments than in the other departments. It is understood that Gümüşhane University is in the first place in the publications on disaster and the highest number of publications in 2019 and 2020. In terms of method, it is seen that quantitative research methods are mostly used. As a result of the thematic analysis, 6 themes were reached as management, law, education, health, psycho-social approach and religion.

Keywords: Bibliometric Analysis, Disaster, Graduate Study, Social Science, Thematic Analysis

1. GİRİŞ

İnsan tarafından düzeni bozulan doğada yaşanan sıradan olaylar afetle sonuçlanmakta, önlenemez boyutlardaki afetler hem can hem mal kayıplarına yol açmaktadır (Yeşildal, 2020). Başta can kaybı olmak üzere fiziksel kayıplar, mal kaybı, daha makro boyutta sosyal ve ekonomik yıkımlara neden olan afetlerin nasıl, ne zaman, nerede olacağını öngörülemezdir. Dünyanın farklı bölgelerinde her yıl milyonlarca insan afetlerle karşılaşmakta ve tesirinde kalmaktadır. Dünyada varlığı kabul edilen 52 afet türünün 21'i Türkiye'de yaşanmaktadır (Işık vd., 2012). Afet, toplumun bütünü veya bir kısmı için can kaybına veya yaralanmaya yol açan sosyal ve ekonomik kayıpların yanı sıra, yaşamın rutin akışını sekteye uğratan doğa, insan ve teknoloji kaynaklı olaylar olarak kabul edilmektedir (AFAD, 2014). Afetler ortaya çıkardıkları yıkımlarla, verdikleri zararlarla toplumların kendi kapasitelerinin ötesinde yardıma gereksinim duyan olaylar olarak da tanımlanabilmektedir (Keçici, 1994). Toplumlar var olan olanaklarıyla bu olaylar karşısında mücadele etmekte zorluk yaşamakta, yerel kaynaklarla çözüm üretmeleri yetersiz olmaktadır (Kadioğlu, 2011). Afetlerin sınıflandırılmasına yönelik genel kabul görmüş bir sınıflandırmaya literatürde karşılaşılmaması mümkün olmamakla birlikte en genel tanımlamayla doğal kaynaklı ve insan kaynaklı afetler şeklinde gruplandırılmalarının yapıldığı görülmektedir (Kadioğlu, 2011; Gökçe ve Tetik, 2012). Afetlere yönelik bir diğer sık karşılaşılan sınıflandırma da jeolojik ve meteorolojik kaynaklı olarak yapılan gruplandırmadır (Işık vd., 2012).

Doğal afetler sonucu toplumlar ekonomik, sosyal, kültürel açıdan etkilenmekte, ortaya çıkan bu etkiler yaşamın normal akışına engel olduğu kadar yaşamı durdurmaktadır (Kadioğlu, 2008). Can kaybına, engelli olmaya, maddi hasara neden olan afetleri, depremler, su baskınları, seller, fırtınalar, çığ, don olayları, sis, heyelan, yangın, kuraklık, salgın hastalıklar gibi toplumun önemli kesimi üzerinde yıkıcı etkiye sahip olan olaylarla örneklemek mümkündür (Kadioğlu, 2008). Afetin etkisini belirleyen temel etkenler büyüklüğünün yanı sıra olayın gerçekleştiği yerdeki nüfus yoğunluğu, gelişmişlik düzeyi, yerleşim yerlerine olan mesafesidir. İnsanlar tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin yönü afetlerin boyutlarını belirleyerek, şekillendirmektedir (Ergünay, 1996). İnsanların doğaya uyumlu doğru istendik faaliyetlerindeki kopuş, afetin olma olasılığının yüksek olduğu bölgelerde uygun olmayan yapılaşma, doğanın tahribi, bilimden uzak tutum davranışlar, karşılaşılan afetlerin sonuçlarının şiddetlerine etki etmektedir. Afetler sonucu ortaya çıkan can ve mal kayıpları, afetlerin kendisinden çok sonuçlarına dikkati çekmekte, büyüklüğüne yönelik değerlendirmelere de etki etmektedir (Atlı, 2006). Bu doğrultuda karşılaşılan bir olayın afet olarak değerlendirilebilmesi için insanların yaşamlarında olumsuz etkilere neden olması, yaşamsal faaliyetlerin devamını engellemesi veya durdurması gerekmekte iken insanların yaşamlarını doğrudan sarsacak yerleşim yerlerinde gerçekleşmeyen olaylar, afet olarak nitelenmemektedir (Tural, 2002; Yavaş, 2005).

Afet algısı toplumlardaki gelişmişlik seviyesine göre değişmektedir. Bir toplumda afet olarak nitelenen aynı olay başka bir toplumda afet olarak tanımlanmamakta bunun temel belirleyeni ise ülkenin gelişmişlik düzeyi ve bilimsel yöntemlerin yaşamın her alanına dahil edilmesiyle paralellik göstermektedir. Afetlere yönelik algıyı farklılaştıran bir diğer unsur da zamandır. Bir dönem afet olarak nitelenmeyen olay başka bir zaman da afet olarak tanımlanabilmektedir (Yıldırım, 2004). Afet olgusuna etkilenen gruplar açısından bakıldığında , afetlerin gerçekleştiği bölgelerde yaşayan ve afete direk maruz kalmış insanlar birinci derece etkilenenler, afetlerden birinci derece etkilenen bireylerle yakınlıkları olanlar ikincil derece etkilenenler, afet bölgesinde gerekli müdahalede bulunmak için giden bireyler üçüncül derece etkilenenler, afetlerin süreç ve sonuçlarını kitle iletişim araçlarından takip eden bireyler de dördüncü derece etkilenenler olarak sınıflandırılmaktadır (Akyılmaz ve Karka, 2011).

Literatürde yaygınca yapılan afet sınıflandırmasına göre afetler doğa ve insan kaynaklı olarak değerlendirilmektedir. Doğa kaynaklı afetler, yaşanan olayın doğayla ilişkisine vurgu yapmaktadır. Doğa kaynaklı afetler dünya tarihi boyunca milyonlarca insanın yaşamında derin izler bırakmış, toplumlar üzerinde etkileriyle önemli değişim ve dönüşümlere zemin hazırlamışlardır. Doğa kaynaklı afetlerin miktar ve şiddetlerindeki değişimlerin başat faktörleri iklim değişikliği ve küresel ısınma olarak kabul edilmektedir (Çelik vd., 2018). Ayrıca afetlerin kaynaklarına göre de temel nedenleri çeşitlenmekte, farkındalık ve bilimsel yöntemlerden uzaklaşmak, etkileme alanını büyüten unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye özelinde doğa kaynaklı afetlere baktığımızda sıklıkla deprem, orman yangınları, sel ve çığ görülmektedir (Kundak ve Kadioğlu, 2011). Türkiye'nin birçok bölgesi bu doğal afetlerle risk altında bulunmaktadır. İnsan kaynaklı doğal olmayan afetlerin temel belirleyeni, insan unsurunun etkili olması ve afete neden olan olayın doğayla bir bağlantısının olmaması olarak değerlendirilirken (Memiş ve Babaoğlu, 2020), yangınlarla, kimyasal kazalarla, hava kirliliğiyle, gıda zehirlenmesiyle, terörle örneklendirilebilmektedir (Altun, 2018; Yılmaz, 2003). İnsan kaynaklı afetler de doğa kaynaklı afetler kadar ölümlere, yaralanmalara ve yıkımlara yol açabilmektedir. Nedenleri değerlendirildiğinde çoklukla ihmaller sonrası ortaya çıkmaktadır (Kadioğlu, 2011).

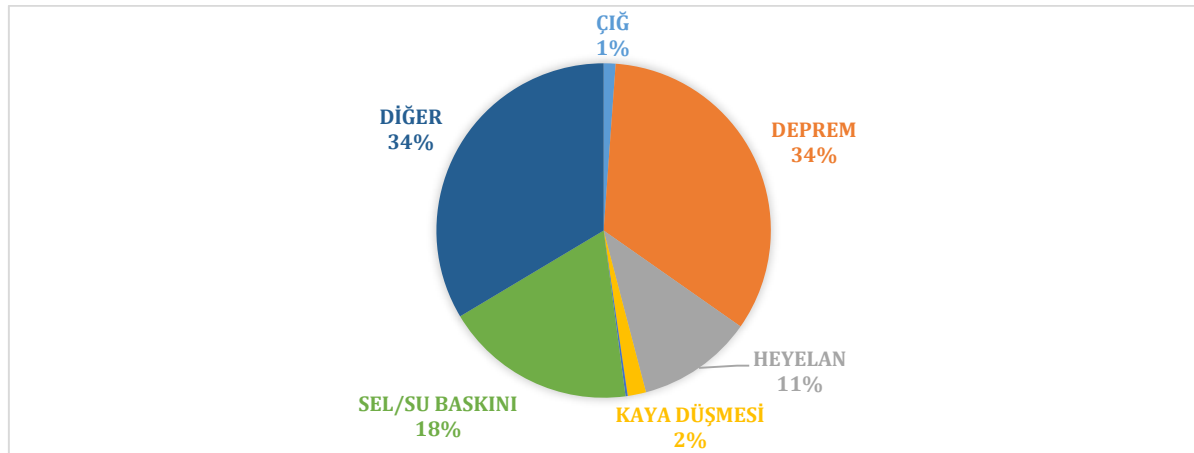
Afetler, etkileri ve yol açtıkları kayıplarla tanımlanmakta, neden oldukları kayıplardan en önemlisi olan can kayıpları da boyutlarını, büyüklüklerini belirlemektedir. Can kayıplarının yanı sıra afetler ülkelerin iktisadi yapılarına derin zararlar vermektedir (Sawada ve Takasaki, 2017). Afet sonrası ülkeler özellikle enerji ve haberleşme sektörlerinde karşılaştıkları hasarları gidermek için önemli ölçüde ekonomik güce ihtiyaç duymaktadır (DPT, 1999). Afetlerin ekonomik etkileri, afet sonrası ortaya çıkan hasarların giderilmesine yönelik maliyetlerle ön plana çıkmakta doğrudan ve dolaylı maliyet kavramsallaştırmalarıyla tanımlanmaktadır. Afetin doğrudan maliyetiyle yapı ve alt yapı hasarları, afet sonrası arama kurtarma ve rehabilitasyonu, tarım alanlarındaki ürün kaybı için gerekli ekonomik desteği kapsarken, afetin dolaylı maliyeti ise eğitim, sağlık, ulaşım gibi alanlarındaki aksaklıkları ifade etmektedir (AFAD 2014). Afetler sonrası karşılaşılan ekonomik sorunların doğrudan ve dolaylı etkileri birincil olarak değerlendirilirken ülkenin iktisadi yapısına olan afetin yansımaları da ikincil ekonomik etki olarak değerlendirilmektedir (Güvel, 2008). Genel olarak afetlerin etkilerine bakıldığında insanların fiziksel, psikolojik ve sosyal bütünlüklerinin hasara uğraması, can kayıplarına neden olan fiziksel etkileri, toplumsal yapı içerisinde meydana gelen fiziksel tahribatlar, toplumun ekonomik yapısına yönelik olumsuz etkiler olarak görülmektedir (Yavuz ve Dikmen, 2015). Kaynakları insan ya da doğa fark etmeksizin afetler, psikolojik, sosyal, ekonomik, demografik olarak hem bireysel hem toplumsal etkilere neden olmaktadır.

Afetlerin en sarsıcı etkileri hiç kuşkusuz ki toplumlar üzerinde derin izler bırakan psiko sosyal tahriplerinin ölçülmesi mümkün olmayan can kayıplarıdır. Can kaybı kaynaklı travmalar tüm topluma yansımaktadır. Psikolojik etkileri açısından afetler değerlendirildiğinde bireylerde duygu, bilinç ve davranış değişikliğine sebep olduğu ve yaşlara göre farklı olmakla birlikte kaygı bozuklukları, depresyon benzeri psikolojik hasarların ortaya çıkmasına yol açtığı görülmektedir

(Yavuz ve Dikmen, 2015). Sağlık, fiziksel, psikolojik, sosyal boyutların bütününde iyiliğin temini olarak kabul edilmektedir. Afet mağdurlarının fiziksel değerlendirilmeleri sonucunda vücudun tüm sistemlerinde belirgin yakınmaların, rahatsızlıkların varlığıyla karşılaşmaktadır (Felix vd. 2011; Hensley ve Varela, 2008). Tüm doğal afetler sonuçları bakımından farklılıklar içermekte bu özellikleri ortaya çıkardıkları sağlığa yönelik tehlikeleri de kapsamaktadır (Özcebe, 2013). Afetlerin insanların sağlıklarına yönelik bu olumsuz etkileri halk sağlığına yönelik gerçekleştirilecek politikalarının afet planlamasında önemine dikkat çekmektedir (Maclean vd., 2016). Özellikle afetler sonrası karşılaşılan barınma, gıda problemleri, hijyenin hiçbir alanda yeterli ölçüde olmaması veya gerektiği gibi sağlanamaması, sağlık hizmetlerinin sunumunda aksamalar, defin işlemlerinin zamanında ve gerekli koşullarda gerçekleştirilememesi gibi nedenlerle bulaşıcı hastalıkların artarak yayılması, hastalığın kaçınılmaz hale gelmesi halk sağlığı çalışmalarını da hayati kılmaktadır (Pascapurnama vd., 2018; Watson vd., 2007; Ekşi, 2016).

Afetler sonrasında yaygın olarak beliren sosyal ve ekonomik açıdan güven kaygısı, bireyleri göç etmeye yöneltmekte, tekrar dönmek üzere gerçekleşen göç geçici olarak tanımlanırken, geri dönmeyen göçler kalıcı olarak tanımlanmaktadır (Ekici ve Tuncel, 2015). Gerçekleştirdikleri göç sonucu bireyler, afet dışında göç kaynaklı uyum problemleri başta olmak üzere sosyal, ekonomik sorunlarla karşılaşabilmektedir. Afetler neden oldukları tahribatlarla toplumun refah, güvenlik, sağlık, finans gibi kamu ve özel kurumlarına ihtiyacı arttırırken, bu kurumlardan da önemli roller beklemektedir (Carrido, 2000). Kurumların plan ve politikalarını geliştirirken bu gerçeklikle hareket etmeleri onları ve toplumu afetlere karşı daha hazırlıklı kılacaktır.

Türkiye'nin afetlerle ilişkin gerçekliğine kısaca bakıldığında, Grafik 1'deki görüldüğü üzere 2020 yılına ait Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi'nden (AYDES) alınan bilgilere göre Türkiye, sadece 2020 yılında 905 adet doğal afetle karşılaşmıştır. Sadece yayınlanan 2020 yılına ait veriler bile ülkemizin afetler açısından ne kadar risk altında olduğunu göstermektedir. Dünya genelinde ülkeleri 2012 yılından beri afet riskleri doğrultusunda değerlendiren, Risk Yönetimi Endeksi'nin, en son 2018 verilerine göre, Türkiye'nin 5,0 puan ile risk açısından yüksek sınıfta bulunduğu ve var olan riskin artma yöneliminde olduğu değerlendirilmektedir (AFAD, 2018). Tüm bu veriler afetlere yönelik Türkiye'de çok daha kapsamlı disiplinler arası afet çalışmalarını ve afetlerin etkilerinin sosyal bilimlerce tartışılmasını gerekli ve önemli kılmaktadır.

Grafik 1. Türkiye'de 2020 Yılına Ait Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri (AFAD, 2021)

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın ana kümesini ulusal tez merkezinde yer alan lisansüstü çalışmalar oluşturmaktadır. 2023 Mart ayı içerisinde

tez.yok.gov.tr web sayfasında yapılan sorgulama sonucunda sosyal bilimler alanında afet konulu tezlerle ulaşılarak bu tezlerin bibliyometrik ve tematik analizinin yapılması hedeflenmiştir. Araştırma 1.03.2023 ve 1.04.2023 tarihleri arasında Ulusal Tez merkezinde yayınlanan sosyal bilim alanında gerçekleştirilen afet konulu lisansüstü çalışmalarla sınırlıdır.

Araştırma kapsamında cevap aranan sorular aşağıdaki gibidir;

- Sosyal bilimler alanında afet konulu tezlerin yıllara, üniversitelere, türlerine, ana bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
- Sosyal bilim alanında gerçekleştirilen afet konulu lisans üstü çalışmaların tematik dağılımı nasıldır?

Ulusal Tez Merkezinde sosyal bilim alanında afet konulu lisansüstü tezlerin, grubuna, türüne, ana bilim dalına, üniversitesine, yıllarına, kullanılan yöntemlerine ve sık kullanılan anahtar kelimeleri dikkate alınarak bibliyometrik analiz yapılırken, isimlerine yönelik tematik analizi gerçekleştirilmiştir.

Bibliyometrik yöntemin kullanıldığı araştırmalarda literatürde var olan yayınların veya dokümanların belirli niteliklerinin analizleri yapılarak verilere ulaşmak hedeflenmektedir (Güzeller ve Çeliker, 2017). Bibliyometrik analiz, istatistiksel ve matematiksel işlemlerin yazılı veya sözlü tüm kaynaklar üzerinde kullanılmasıdır. Bibliyometrik yöntem, gün geçtikçe büyüyen ve gelişen literatürün sayısal çözümlemesidir (Lopes vd., 2017). Bibliyografik analiz yöntemi doküman incelemesi şeklinde de kimi çalışmalarda ifade edilmektedir (Coşkun vd., 2014). Bibliyometriyle, seçilen konuya yönelik var olan yayınlara ilişkin niteliklerin sayısallaştırılması bu doğrultuda literatürün analizinin yapılışı, süreç içerisinde literatürdeki değişimin değerlendirilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır (Hood ve Wilson, 2001). Literatürlere yönelik gerçekleştirilen nicel analizle var olan durum ve yönelimin anlaşılabilir şekilde tanımlanması mümkün olmaktadır (Daim vd., 2013). Araştırmalarda bibliyometrik analiz çokça tercih edilen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Bar, 2008; Çelik, 2020; Kulak vd., 2019; Çelik vd., 2021; Güney vd., 2020). Araştırma alanına dair literatürün nicel olarak değerlendirilmesi, analizinin yapılması, alana ilişkin öne çıkan yönelimlerin belirlenmesi, araştırma bilgisinin gelişmesi açısından bibliyometrik analiz önemlidir (Wang vd., 2014; Merigó vd., 2016). Seçilen konuda alanda var olan bilimsel yayınların nicel olarak dönüştürülerek değerlendirilmesi sonrasında, üzerinde çalışılan alanın eğiliminin tespitinin gerçekleştirilmesi açısından (Kasemodel vd., 2016) bu araştırmada verilere tarama modeli kullanılarak ulaşılmış, elde edilen veriler orijinal şekilden kopmadan, bütüncül bir biçimde analiz edilerek (Gürbüz ve Şahin, 2018) bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir.

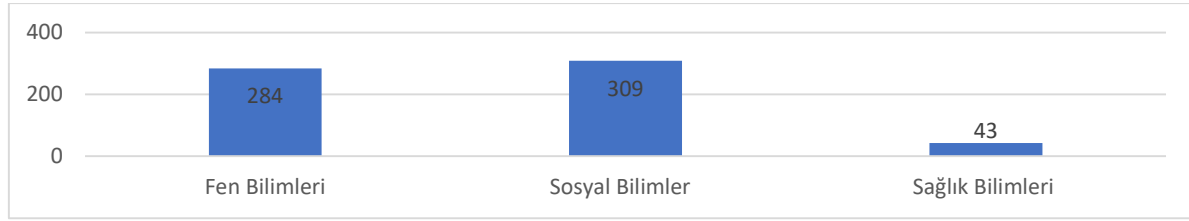
Araştırmada kullanılan bir diğer analiz yöntemi ise tematik analizdir. Araştırmalarda yaygın kullanılmasına rağmen tematik analizin ne olduğuna ilişkin net olarak üzerinde fikir birliğinin olmadığı anlaşılmaktadır (Attride, 2001). Literatürde birçok bilimsel araştırmalarda tematik analiz yönteminin kullanıldığı ancak tematik analiz olarak tanımlanmadığı içerik, söylem analizi vb. farklı isimlerle ifade edildiği görülmektedir (Braun ve Wilkinson, 2003). Tematik analiz, ulaşılan bulgulardaki temaları yorumlamak, anlamlandırmak ve analiz etmek için kullanılmaktadır. Araştırma sonucu ulaşılan verilerden tematik analizle benzerlikler ve farklılıklara odaklanarak örüntüler oluşturulmaktadır (Braun ve Clarke, 2019). Tematik analizle elde edilen bulgulardaki temalar/ örüntüler tespit edildikten sonra yorumlanarak raporlaştırılmaktadır. Tematik analiz ile üzerinde çalışılan veri setinde derinlemesine betimlenmenin yapılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda tematik analiz, araştırmayı çok yönlü değerlendiren ve anlamlandıran çok boyutlu bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırmada ulaşılan verilerin tematik analizi nitel çalışmalarda yaygın kullanılan Nvivo programı tarafından yapılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Sosyal Bilimler Alanında Gerçekleştirilmiş Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

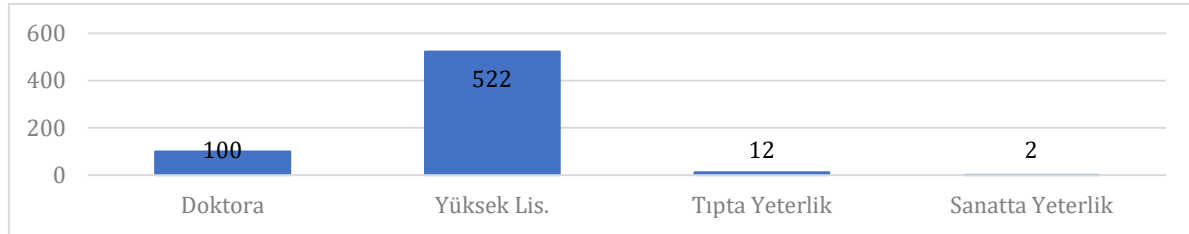
Yök tez taramada afet konulu toplam 636 teze ulaşılmıştır. 578 lisansüstü çalışma kayıtlı ve izinlidir. 309 tezden 14'üne ulaşılamadığı, 11'i edebiyat ve tarih konulu olduğu, 2'si ise farklı ülkelerde gerçekleştiği için çalışma dışı bırakılmış, araştırma sosyal bilimler alanında ulaşılan 282 çalışmayla gerçekleştirilmiştir.

Grafik 2'de afet konulu lisansüstü çalışmaların gruplarına göre dağılımı gösterilmektedir. Ulusal Tez Merkezi'nde ulaşılan 636 lisansüstü çalışmanın 284'ü fen bilimlerinde, 309'u sosyal bilimlerde, 43'ünün ise sağlık bilimlerinde yazıldığı görülmektedir.

Grafik 2. Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Grubuna Göre Dağılımı

Tezlerin türlerine göre dağılımı Grafik 3' de gösterilmektedir. Ulusal Tez Merkezi'nde yayınlanan lisansüstü tezlerin türleri doktora, yüksek lisans, sanatta yeterlik, tıpta yeterlik olarak gruplanmaktadır. Afet konulu lisansüstü çalışmaların 100'ü doktora, 522'si yüksek lisans, 12'si tıpta yeterlik, 2'si ise sanatta yeterlik türündedir.

Grafik 3. Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı

Sosyal bilim alanında afet konulu lisansüstü çalışmaların türüne göre dağılımı Grafik 4' de verilmiştir. Sosyal bilim alanındaki afet konulu lisansüstü çalışmaların 242'si yüksek lisans iken 40'ı doktor olduğu görülmektedir.

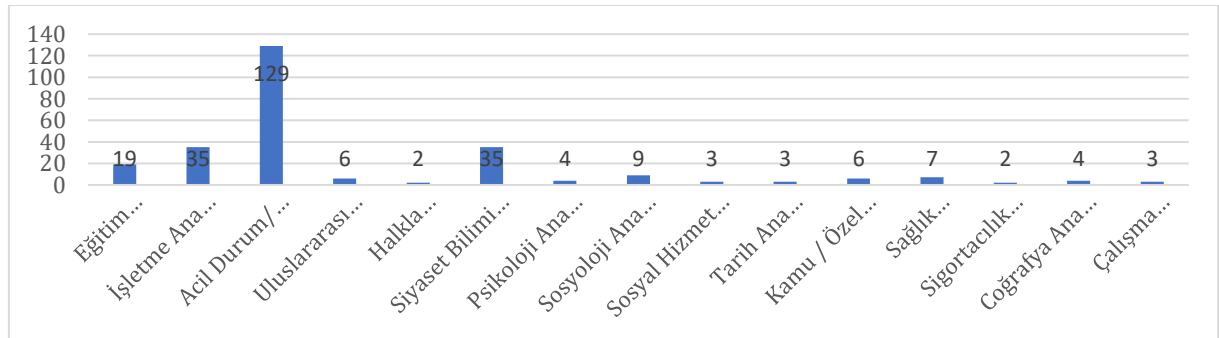

Grafik 4. Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı

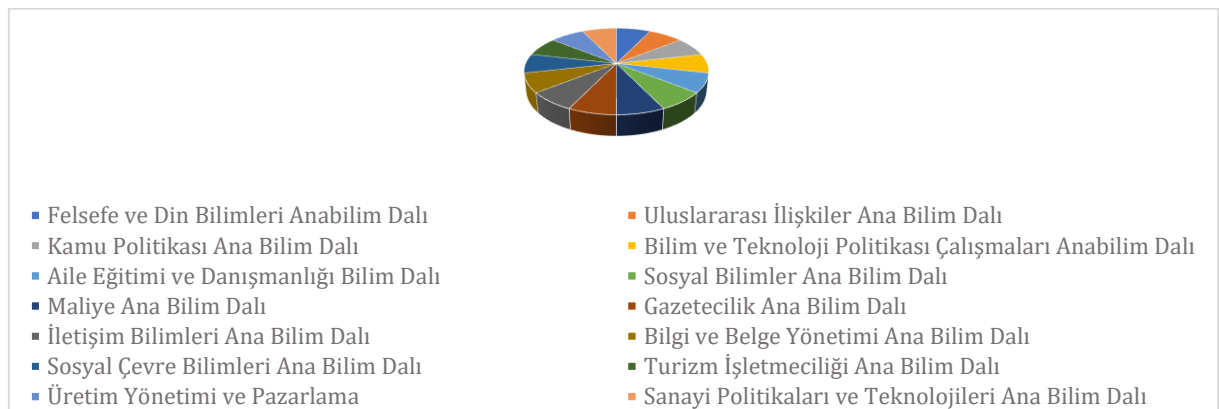
Grafik 5'te lisansüstü çalışmaların anabilim dalına göre dağılımı görülmektedir. Sosyal bilim alanındaki afet konulu lisansüstü çalışmalarda eğitim bilimleri ana bilim dalı eğitim bilimleri, fen, sosyal bilgiler, yetişkin eğitimi, ilköğretim öğretmenliği, psikolojik danışmanlık bilim dallarını

içermektedir. Bibliyometrik arama sürecinde YÖK Ulusal Tez Merkezi sisteminde sosyal bilimler grubuna ilişkin arama yapılmış olmasına rağmen fen bilimleri ana bilim dalında sınıflandırılan sosyal bilimler konulu, doğal afetlerin risk yönetimi ana bilim dalında gerçekleştirilen 8 çalışmaya ulaşılmış ve bu çalışmalar da acil durum/afet eğitimi ve yönetimi / doğal afetlerin risk yönetimi ana bilim dalı başlığı altında birleştirilerek grafiğe aktarılmıştır. Hukuk ana bilim dalında 3, özel hukuk ana bilim dalında 2, kamu hukuku ana bilim dalındaysa 1 çalışmaya ulaşılmış. Bu çalışmaların üçü kamu/ özel hukuk ana bilim dalı başlığı altında birleştirilerek grafiğe yansıtılmıştır. Ulusal Tez Merkezi'nde ulaşılan 282 sosyal bilimler alanında yapılmış afet konulu lisans üstü çalışmaların ana bilim dallarına göre dağılımlarına bakıldığında en yüksek sayının 129 lisansüstü çalışmayla acil durum/afet eğitimi ve yönetimi / doğal afetlerin risk yönetimi ana bilim dalında yapıldığı, 35 lisansüstü çalışmayla işletme anabilim dalı ve siyaset bilimi ana bilim dalında gerçekleştirildiği, 19 çalışmanın ise eğitim bilimlerinde ardından sırayla sosyoloji, sağlık yönetimi, uluslararası ilişkiler, kamu/ özel hukuk, psikoloji, coğrafya, sosyal hizmetler, çalışma ekonomisi, tarih ve sigortacılık ana bilim dalında gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Grafik 6' da sosyal bilimlerde afet konulu 1 çalışmanın gerçekleştirildiği ana bilim dalları yer almaktadır. Felsefe ve din bilimleri, uluslararası ilişkiler, kamu politikası, bilim ve teknoloji politikası çalışmaları, aile eğitimi ve danışmanlığı, sosyal bilimler, maliye, gazetecilik, iletişim bilimleri, bilgi ve belge yönetimi, sosyal çevre bilimleri, turizm işletmeciliği, üretim yönetimi ve pazarlama, sanayi politikaları ve teknoloji yönetimi, kentsel politika planlaması ve yerel yönetimler ana bilim dallarında afet konulu tek lisansüstü çalışma yapılmıştır.

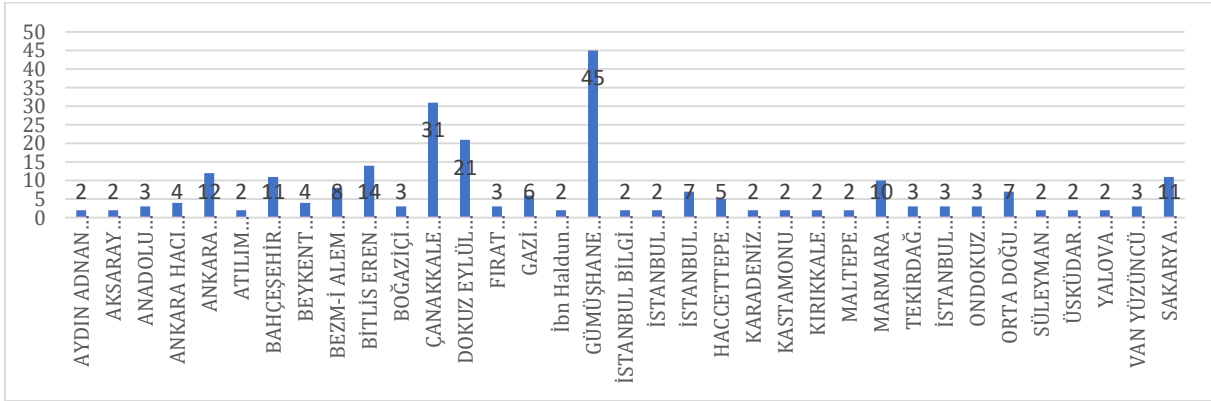

Grafik 5. Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Gerçekleştirildiği Anabilim Dalına Göre Dağılımı

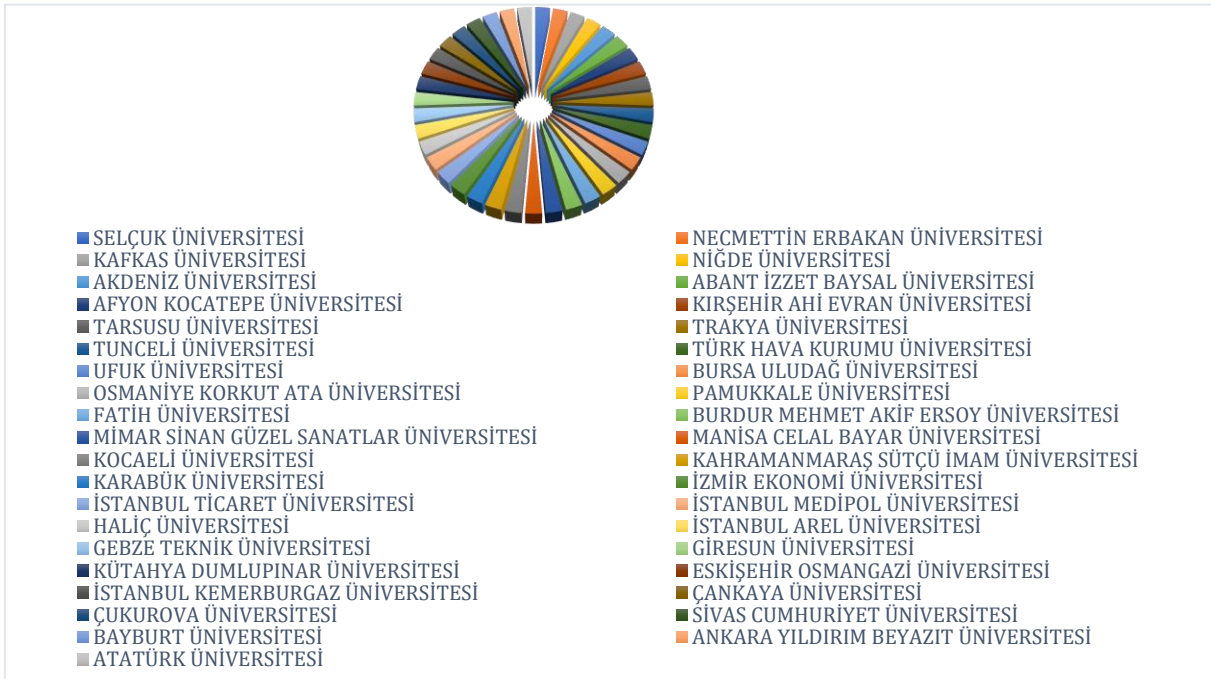
Grafik 6. Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Gerçekleştirildiği Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Sosyal bilim alanındaki afet konulu lisansüstü çalışmaların üniversitelere göre dağılımları Grafik 7 ve Grafik 8 'de verilmektedir. Grafik 7'de 45 lisansüstü çalışmayla Gümüşhane Üniversitesi'nin sosyal bilimler alanında afet konulu en fazla sayıda çalışmanın yapıldığı üniversite olduğu görülmektedir. Gümüşhane Üniversitesi'nden sonra 31 tez sayısı ile Çanakkale Üniversitesi, 21 tez sayısı ile Dokuz Eylül Üniversitesi'nin olduğu anlaşılmaktadır. 14 teze Bitlis Eren Üniversitesi'nin, 12 teze Ankara Üniversitesi'nin, 11 teze Bahçeşehir Üniversitesi'nin ve 10 teze Marmara Üniversitesi'nin olduğu görülmekte diğer üniversitelerde ise sosyal bilimler alanında afet konulu tez sayısının 10'un altında olduğu dikkat çekmektedir.

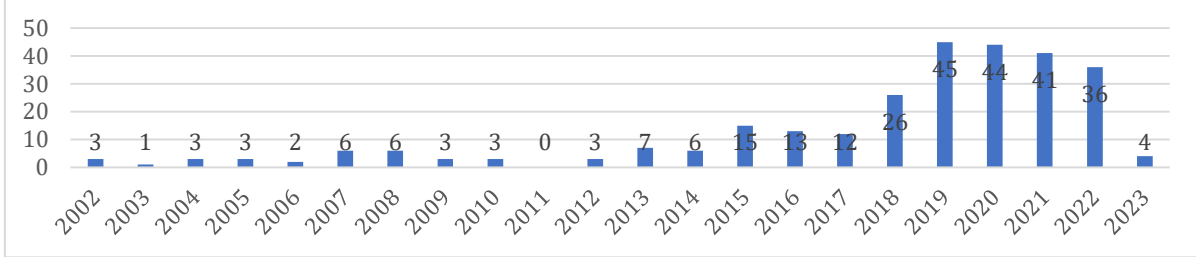
Grafik 7. Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Gerçekleştirildiği Üniversitelere Göre Dağılımı

Grafik 8' de sosyal bilimler alanında afet konulu tek çalışmanın gerçekleştirildiği üniversiteler yer almaktadır. 39 üniversitede sosyal bilimler alanında afet konulunu tek çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır.

Grafik 8. Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Gerçekleştirildiği Üniversitelere Göre Dağılımı

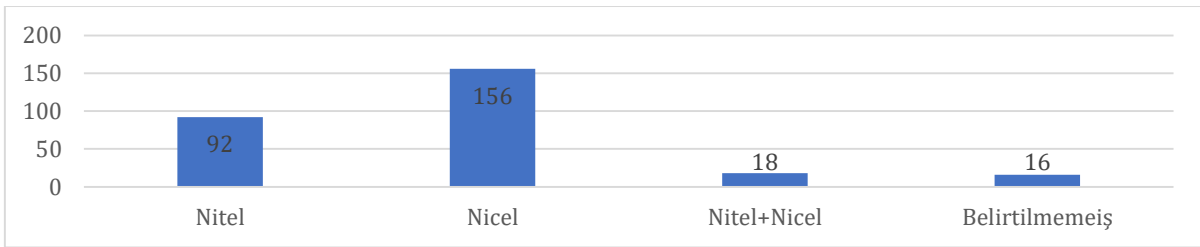
Sosyal bilim alanındaki afet konulu lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımları Grafik 9 'da verilmektedir. Çalışmaların 2002 yılı ve 2023 yılları arasında gerçekleştirildiği görülürken 2015 yılından sonra sosyal bilimler alanında afet konulu çalışmaların sayılarının artması dikkat çekmektedir. 2019 yılında 45, 2020 yılında 44, 2021 yılında 41 ve 2022 yılında 36 adet afet konulu tez yazılarak, bu yılların en fazla sayıda tezlerin yazıldığı yıllar olduğu, 2011 yılında sosyal bilim alanında afet konulu hiç tezin yazılmadığı ve 2003 yılında ise tek tezin yazıldığı görülmektedir.

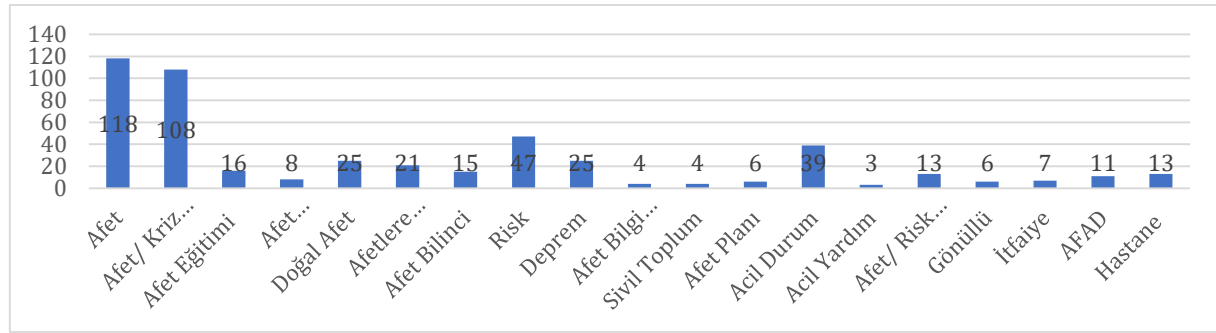
Grafik 9. Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Yıllara göre dağılımı

Grafik 10' da sosyal bilimler alanında afet konulu çalışmanın yöntemlerine göre dağılımı yer almaktadır. Araştırma kapsamındaki lisansüstü çalışmalarda 156 sayıyla nicel araştırma yöntemlerinin en yüksek oranda kullanıldığı, akabinde 92 çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılırken 18 çalışmada ise hem nitel hem nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Lisansüstü çalışmaların 16'sındaysa kullanılan yöntem belirtilmemiştir.

Sosyal bilimler alanında afet konulu lisansüstü çalışmalarda tekrarlanan anahtar kelimelerin dağılımı Grafik 11 'de yer almaktadır. Araştırma kapsamındaki 282 tezin 31'inde anahtar sözcük bulunmamaktadır. Afet, afet ve/veya kiriz yönetimi, afet eğitimi, afet farkındalığı, doğal afet, afetlere hazırlık, afet bilinci, risk, deprem, afet bilgi düzeyi, sivil toplum, afet planı, acil durum, acil yardım, afet/risk algısı, gönüllü, itfaiye, AFAD ve hastane kelime veya kelime gurupları sık tekrarlayan anahtar sözcüklerdir. Sık tekrarlayan anahtar sözcüklerden afet sözcüğü 118 tekrarla en yüksek sayıda iken 108 tekrarla afet ve/veya risk yönetimi dikkat çekmektedir. Risk sözcüğü 47, acil durum 39, doğal afet ve deprem 25, afetlere hazırlık 21, afet eğitimi 16, afet bilinci 15 tekrarla sosyal bilimler alanındaki afet konulu çalışmalarda yer alırken diğer kelimelerin 15 altı sayıda olduğu 3 tekrarla acil yardımın en az tekrar eden sözcük grubu olduğu görülmektedir.

Grafik 10. Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Yöntemlerine göre dağılımı

Grafik 11. Sosyal Bilimler Alanında Afet Konulu Lisansüstü Çalışmalarda Tekrarlanan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

3.2. Sosyal Bilimler Alanında Gerçekleştirilmiş Afet Konulu Lisansüstü Çalışmaların Tematik Analizi

Sosyal Bilimler alanında gerçekleştirilmiş afet konulu lisansüstü çalışmaların isimlerinin tematik analizi sonucu yönetim, hukuk, eğitim öğretim, sağlık, psiko- sosyal yaklaşım ve din olmak üzere 6 temaya ulaşılmıştır. Her bir tema kendi içerisinde kategorilerden ve kodlardan oluşmaktadır.

Sosyal Bilimler alanında gerçekleştirilmiş afet konulu lisansüstü çalışmaların isimlerinin tematik analizi sonucu ulaşılan yönetim teması ve bu temadan ulaşılan kategori, kodlar Tablo 1’de yer almaktadır. Yönetim teması, afet yönetimi, afet yönetiminde sorumluluk ve iş birliği ile afet bilinci ve afete hazırlık şeklinde 3 kategoriden oluşmaktadır. Afet yönetimi kategorisinde afet yönetimi analizi, afet yönetimi örnekleri, afet yönetiminde insan kaynağı, afet yönetiminde bilgi teknolojilerinin kullanımı, afet yönetiminde ülkeler arası karşılaştırma, yöneticinin afet yönetimi açısından değerlendirilmesi, afet yönetimi ve politikalar, afet yönetiminde arama kurtarma, afet yönetiminde alternatif uygulamalar ve yönetsel sorunlar; afet yönetiminde sorumluluk ve iş birliği kategorisinde yerel yönetimlerin afet yönetimindeki sorumluluğu, STK’ların afet yönetimindeki sorumluluğu ve afet yönetiminde gönüllülük; afet bilinci ve afete hazırlık kategorisinde bireylerin afete yönelik bilinç düzeyi ve hazır olunuşları, kurumların afete hazır olunuşları ve kentsel dönüşüm kodlarına ulaşılmıştır.

Tablo 1. Yönetim

Tema	Kategori	Kod	
Yönetim	Afet Yönetimi	Afet yönetimi analizi	
		Afet yönetimi örnekleri	
		Afet yönetiminde insan kaynağı	
		Afet yönetiminde bilgi teknolojilerinin kullanımı	
		Afet yönetiminde ülkeler arası karşılaştırma	
		Yöneticinin afet yönetimi açısından değerlendirilmesi	
		Afet yönetimi ve politikalar	
		Afet yönetiminde arama kurtarma	
		Afet yönetiminde alternatif uygulamalar	
		Yönetsel sorunlar	
		Afet Yönetiminde Sorumluluk ve İş Birliği	Yerel yönetimlerin afet yönetimindeki sorumluluğu
			STK’ların afet yönetimindeki sorumluluğu
			Afet yönetiminde gönüllülük
		Afet Bilinci ve Afete Hazırlık	Bireylerin afete yönelik bilinç düzeyi ve hazır olunuşları
			Kurumların afete hazır olunuşları
			Kentsel dönüşüm

Sosyal Bilimler alanında gerçekleştirilmiş afet konulu lisansüstü çalışmaların isimlerinin tematik analizi sonucu ulaşılan hukuk teması Tablo 2’de yer almaktadır. Hukuk teması içerisinde kentsel dönüşüm ve 6306 Sayılı Kanun kategorilerine ulaşılmıştır. Kentsel dönüşüm kategorisi kentsel dönüşümü özel hukuk ve idari hukuk açısından değerlendiren iki kategoriden oluşmaktadır. 6306 Sayılı Kanun kategorisinde ise ayrıca bir koda ulaşılmamış direk kanununun değerlendirilip, tartışıldığı çalışmalarla karşılaşılmıştır.

Tablo 3’te görüldüğü üzere sosyal Bilimler alanında gerçekleştirilmiş afet konulu lisansüstü çalışmaların isimlerinin tematik analizi sonucu ulaşılan eğitim öğretim teması afet eğitimi ve afet eğitiminin değerlendirilmesi şeklinde 2 kategoriden oluşmaktadır. Afet eğitimi kategorisiyle afet ve acil durumda görevli personelin eğitimi, afet eğitimi yöntemleri; afet eğitiminin değerlendirilmesi kategorisiyle ise afet eğitim programının değerlendirilmesi, okul öncesi, ilk ve orta öğretimdeki öğrencilere verilen afet eğitiminin değerlendirilmesi, kamu ve özel kurumlardaki çalışanlara verilen afet eğitiminin değerlendirilmesi kodlarına ulaşılmıştır.

Tablo 2. Hukuk

Tema	Kategori	Kod
Hukuk	Kentsel Dönüşüm	Kentsel dönüşümün özel hukuk açısından değerlendirilmesi
		Kentsel dönüşümün idari hukuk açısından değerlendirilmesi
	6306 Sayılı Kanun	

Tablo 3. Eğitim Öğretim

Tema	Kategori	Kod
Eğitim Öğretim	Afet Eğitimi	Afet ve Acil durumda görevli personelin eğitimi Afet eğitimi yöntemleri
	Afet Eğitiminin Değerlendirilmesi	Afet eğitim programının değerlendirilmesi Okul öncesi, ilk ve orta öğretimdeki öğrencilere verilen afet eğitiminin değerlendirilmesi Kamu ve özel kurumlardaki çalışanlara verilen afet eğitiminin değerlendirilmesi

Tablo 4’te Sosyal Bilimler alanında gerçekleştirilmiş afet konulu lisansüstü çalışmaların isimlerinin tematik analizi sonucu ulaşılan sağlık teması bulunmaktadır. Sağlık teması, sağlık kurumlarında afet ve sağlık çalışanları açısından afet şeklinde 2 kategoriden oluşmaktadır. Sağlık kurumlarında afet kategorisiyle Sağlık kurumlarındaki afet planlaması, Afet durumunda sağlık hizmeti; sağlık çalışanları açısından afet kategorisiyle ise sağlık çalışanlarının afet bilinci, sağlık çalışanlarına afet eğitimi kodlarına ulaşılmıştır.

Tablo 4. Sağlık

Tema	Kategori	Kod
Sağlık	Sağlık Kurumlarında Afet	Sağlık kurumlarındaki afet planlaması Afet durumunda sağlık hizmeti
	Sağlık Çalışanları Açısından Afet	Sağlık çalışanlarının afet bilinci Sağlık Çalışanlarına afet eğitimi

Sosyal Bilimler alanında gerçekleştirilmiş afet konulu lisansüstü çalışmaların isimlerinin tematik analizi sonucu ulaşılan psiko-sosyal yaklaşım teması Tablo 5'te bulunmakta ve bu tema, psikolojik yaklaşım, sosyolojik yaklaşım ve sosyal hizmet yaklaşımı şeklinde 3 kategoriden oluşmaktadır. Psikolojik yaklaşım kategorisinde afetlerden etkilenenlerin psikolojik durumu, afetlerde müdahalede bulunan meslek elemanlarının psikolojik durumu, afetten dolayı ya da doğrudan etkilenenlere yönelik psikolojik müdahale, psiko-sosyal müdahalede bulunan meslek elemanlarında afete müdahaleye yönelik bilgi düzeyleri; sosyolojik yaklaşım kategorisinde afetin sosyolojik etkisi, afete müdahaleye sosyolojik yaklaşım; sosyal hizmet yaklaşımı kategorisinde dezavantajlı bireylerin afet deneyimi, psiko-sosyal destek uygulamaları kodlarına ulaşılmıştır.

Tablo 6'da görüldüğü üzere sosyal bilimler alanında gerçekleştirilmiş afet konulu lisansüstü çalışmaların isimlerinin tematik analizi sonucu ulaşılan din teması içerisinde afetlere karşı dini tutum kategorisine ulaşılmış ayrı bir koda ulaşılamamıştır.

Tablo 5. Psiko-Sosyal Yaklaşım

Tema	Kategori	Kod
Psiko- Sosyal Yaklaşım	Psikolojik Yaklaşım	Afetlerden etkilenenlerin psikolojik durumu Afetlerde müdahalede bulunan meslek elemanlarının psikolojik durumu Afetten dolayı ya da doğrudan etkilenenlere yönelik psikolojik müdahale
	Sosyolojik Yaklaşım	Psiko-sosyal müdahalede bulunan meslek elemanlarında afete müdahaleye yönelik bilgi düzeyleri Afetin sosyolojik etkisi afete müdahaleye sosyolojik yaklaşım
	Sosyal Hizmet Yaklaşımı	Dezavantajlı bireylerin afet deneyimi Psiko-sosyal destek uygulamaları

Tablo 6. Din

Tema	Kategori
Din	Afetlere Karşı Dini Tutum

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Toplumun bütününe veya bir bölümünü etkileyen fiziksel, sosyal ve ekonomik açıdan kayıplara neden olan, yaşamın normal akışına engel olarak sekteye uğratan olaylar, afet olarak tanımlanmaktadır (Keçici, 1994). Herhangi bir kayba neden olmayan olaylar ise doğa olayı olarak nitelenmektedir (Ertürkmen, 2006). Ne zaman meydana gelecekleri, hangi ölçüde etki yaratacakları, nerede olacakları ön görülemeyen afetler, can kayıplarının ve mal kayıplarının yanı sıra ülkelerin ekonomilerine önemli ölçüde hasar vermekte, toplumun kendi olanaklarıyla aşabilmeleri olası olmayan kayıplara neden olmaktadır. Afetlerin sosyal ekonomik boyutlarının olması, yol açtıkları etkilerin toplum üzerinde sarsıcı yansımaları olması afetlerin sosyal bir olgu olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Doğal afetler açısından riski yüksek olan Türkiye'de özellikle depremler başta olmak üzere doğa kaynaklı afetler sıklıkla yaşanmaktadır.

Ülkemiz topraklarının %93 kadar büyük bir oranının deprem riskinde olduğu değerlendirilmektedir (AFAD, 2014). Bu doğrultuda afetlerin yol açtığı olumsuzluklarının azaltılabilmesi için afet yardım ve yönetim planı hazırlanmalı, toplumsal farkındalığı arttırmak açısından çalışmalar yapılmalı ve tüm iletişim mecraları bu amaçla aktif kullanılmalı, afetlerin olumsuz etkilerine müdahaleyi amaçlayan bireysel girişimler ve sivil toplum hareketleri devletçe desteklenmelidir.

Araştırma verilerinin bibliyometrik analizi sonucunda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, fen bilimleri alanında 284, sosyal bilimler alanında 309 ve sağlık bilimleri alanında 43 afet konulu lisansüstü tez bulunmaktadır. Lisansüstü çalışmaların aradaki fark az da olsa çoğunluğunun sosyal bilim alanında olduğu görülmektedir. Sosyal bilimler alanında yapılan afet konulu lisansüstü çalışmaların büyük bir kısmının yüksek lisans düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Veriler anabilim dalları açısından değerlendirildiğinde acil durum ve afet yönetimi ana bilim dalında 129 çalışmayla çoğunlukta olduğu ardından 35'er çalışmayla işletme ve siyaset bilimi ana bilim dallarının takip ettiği görülmektedir. Birçok ana bilim dalında afet konulu lisansüstü çalışmalar yapılmış olsa da sayılarının oldukça az olması 14 ana bilim dalındaysa sadece 1 çalışma yapıldığı, özellikle insanı ve toplumu derinden sarsan çok boyutlu etkileriyle ön planda olan afetlere ilişkin sosyoloji ve psikoloji anabilim dalları tarafından yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Üniversiteler bağlamında durum anlaşılmasına çalışıldığında Gümüşhane Üniversitesi'nin 45 çalışmayla birinci sırada olduğu ardından Çanakkale ve Dokuz Eylül Üniversitelerinin geldiği, 5 üniversitede 15 ve 10 arasında çalışma sayısının bulunduğu 27 Üniversitenin 10'un altında çalışmanın yapıldığı, 39 üniversitede ise yalnızca tek afet konulu lisansüstü çalışmanın olduğu görülmektedir. Sosyal bilim alanında afet konulu lisansüstü çalışmalar yıllara göre değerlendirildiğinde, 2002 ve 2023 yılları arasında çalışmalara ulaşılmaktadır. En fazla afet konulu çalışmanın ise sırayla 2019, 2020, 2021 yıllarında olduğu, 2011 yılında hiç afet konulu çalışma yapılmazken 2003 yılında sadece 1 çalışmanın yapıldığı anlaşılmaktadır. Çalışmalar yöntemleri açısından çözümlendiğinde büyük bir oranda nicel araştırma yöntemleri kullanılırken, 18 çalışmada hem nicel hem nitel yöntem kullanılmış, 16 çalışma ise yöntemine dair açıklamaya yer vermemiştir. Tekrarlanan anahtar kelimeler çözümlendiğinde ise sırasıyla en çok afet, afet ve/veya kiriz yönetimi, risk, acil durum, doğal afet, deprem ve afet eğitimi gelmektedir. Araştırma kapsamında ulaşılan sosyal bilim alanında afet konulu çalışmaların isimleri üzerinden yapılan tematik analizleri doğrultusunda yönetim, hukuk, eğitim öğretim, sağlık, psiko- sosyal yaklaşım ve din olmak üzere 6 temaya ulaşılmıştır. Her bir tema kendi içerisinde kategorilerden ve kodlardan oluşmaktadır. Yönetim teması içerisinde afet yönetimi, afet yönetiminde sorumluluk ve iş birliği ile afet bilinci ve afete hazırlık şeklinde 3 kategori, hukuk teması içerisinde kentsel dönüşüm ve 6306 Sayılı Kanun şeklinde 2 kategorileri, sağlık teması sağlık kurumlarında afet ve sağlık çalışanları açısından afet şeklinde 2 kategori, psiko-sosyal yaklaşım teması psikolojik yaklaşım, sosyolojik yaklaşım ve sosyal hizmet yaklaşımı şeklinde 3 kategori, din teması içerisinde afetlere karşı dini tutum kategorisine ulaşılmıştır. Her bir kategoride kendi içerisinde farklı kodlara ulaşılmıştır. Afet olgusunun çok boyutlu neden ve sonuçları gerçekliğinden yola çıkarak araştırma kapsamında elde edilen veriler değerlendirildiğinde sosyal bilim alanında farklı disiplinlerin afet olgusuna yeterince ilgi göstermediği görülmektedir.

Ülkemizin başta deprem olmak üzere birçok doğal afetler, zaman zaman da insan kaynaklı afetler açısından yüksek risk altında olduğu, yapılan çalışmalarda ortaya konmaktadır. Sosyal, ekonomik, psikolojik çok boyutlu olumsuz etkileri olan afetlere yönelik çok boyutlu bilimsel çalışmaların yapılması, sayılarının artırılması önem arz etmektedir. Afetlere yönelik gerçekleştirilecek çalışmaların farklı disiplinleri kapsayan önleyici, koruyucu, gerçekleştikten sonra da etkili müdahaleyi gerektiren yapılarda olması gerçekliği, yaşanan afet deneyimleriyle anlaşılmaktadır. Afetlerin topluma yansıyan olumsuz etkilerini azaltmak veya ortadan kaldırmak için afetler öncesi ve sonrasında gerçekleştirilmesi gerekenlerin analizini yapabilme, çözüme dair yapılması gerekenlerin sosyal bilimler alanındaki farklı disiplinlerce değerlendirilmesi ve eş güdümün

sağlanması açısından yapılan akademik çalışmaların durumunu görmek önemlidir. Bu doğrultuda sosyal bilimler içerisinde afet olgusunun hangi disiplinlerde ağırlıklı olarak ele alındığı başka hangi olgularla ilişkilendirilerek, problemin tanımlandığı, bunların sonucunda da afetlerin çok boyutlu yıkıcı etkilerine yönelik çözümler noktasında yapılabileceklerin belirlenebileceği açısından bu tarz çalışmalar önemlidir. Ayrıca alana katkı sağlayacak, afet olgusu üzerinde çalışacak diğer araştırmacılara fikir vereceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- AFAD, (2014). Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara
- AFAD, (2018). Türkiye deprem tehlike haritası. Afet Acil Yönetim Başkanlığı, Ankara
- AFAD, (2021). 2020 yılı doğa kaynaklı olay istatistikleri. AFAD yayınları, Ankara
- Akyılmaz, D., Karka, O. (2011). Afetlerde psikolojik ilkyardım. AFAD yayınları, İstanbul
- Altun, F. (2018). Afetlerin ekonomik ve sosyal etkileri: Türkiye örneği üzerinden bir değerlendirme. Sosyal Çalışma Dergisi. 2 (1): 1-15
- Atlı, A. (2006). Afet yönetimi kapsamında deprem açısından Japonya ve Türkiye örnekleri üzerinde kurumsal yapılanma. Asil Yayıncılık, Ankara
- Attride, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. Qualitative Research. 1:385-405. <https://doi.org/10.1177/146879410100100307>
- Bar, J. (2008). Informetrics at the beginning of the 21. century-a review. Journal of Informetrics. 2(1): 1-52. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2007.11.001>
- Braun, V., Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. Qualitative Research in Sport, Exercise and Health. 11 (4): 589-597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Braun, V., Wilkinson, S. (2003). Liability or asset? Women talk about the vagina. Psychology of Women Section Review. 5: 28-42
- Carrido, M. L. (2000). An international disaster recovery business alliance. Natural Hazards Review. 1(1): 50-55. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)1527-6988\(2000\)1:1\(50\)](https://doi.org/10.1061/(ASCE)1527-6988(2000)1:1(50))
- Coşkun, İ., Dündar, Ş., Parlak, C. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Ege Eğitim Dergisi.15(2): 375-396. <https://doi.org/10.12984/eed.49993>
- Çelik, M. A., Bayram, H., & Özüpekçe, S. (2018). An assessment on climatological, meteorological and hydrological disasters that occurred in Turkey in the last 30 years (1987-2017). International Journal of Geography and Geography Education, (38), 295-310.
- Çelik, M. A. (2020). Kuraklık araştırmalarında yeni eğilimler, kullanılan teknikler ve kavramlar üzerine bibliyometrik ağ analizi. International Journal of Geography and Geography Education, (42), 602-630.
- Celik, E., Durmus, A., Adizel, O., & Nergiz Uyar, H. (2021). A bibliometric analysis: what do we know about metals (loids) accumulation in wild birds?. Environmental Science and Pollution Research, 28, 10302-10334.
- Daim, T., Newman, R., Sughi, H., Bakhsh, E. (2013). Technology selection for solar power generation in the middle east: Case of Saudi Arabia. In S. Anwar, H. Efstathiadis, S. Qazi (Eds.), Handbook of research on solar

energy systems and technologies. PA. IGI Global, Hershey 480-505. <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-1996-8.ch018>

DPT, (1999). Deprem ekonomik ve sosyal etkileri, muhtemel finansman ihtiyacı, kısa - orta ve uzun vadede alınabilecek tedbirler raporu. DPT Yay, Ankara

Ekici, S., Tuncel, G. (2015). Göç ve insan, Birey ve Toplum. 5(9): 9-22. <https://doi.org/10.20493/bt.71783>

Ekşi, A. (2016). Afetlerden sonra ortaya çıkabilecek çevresel risklerin yönetimi. Hastane Öncesi Dergisi.1(2): 15- 25

Ergünay, O. (1996). Afet yönetimi nedir? nasıl olmalıdır? TÜBİTAK Deprem Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara

Ertürkmen, C. (2006). Afet Yönetimi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi

Felix, E., Hernandez, A., Bravo, M., Ramirez, R., Cabiya, J., Canino, G. (2011). Natural disaster and risk of psychiatric disorders in puerto rican Children, Journal of Abnormal Child Psychol. 39(4): 589-600. <https://doi.org/10.24289/ijsser.969775>

Gökçe, O., Tetik, Ç. (2012). Teoride ve pratikte afet sonrası iyileştirme çalışmaları. AFAD Yayınları, Ankara

Güney, İ., Öncü, M. A., & Somuncu, M. (2020). Kafkas dağları için yeni araştırma eğilimleri: bibliyometrik bir analiz. Coğrafi Bilimler Dergisi, 18(2), 161-190.

Gürbüz, S., Şahin, F. (2018). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara

Güvel, A. (2008). Deprem Türkiye ekonomisine etkileri üzerine ekonometrik bir uygulama. 2. Ulusal İktisat Kongresi, İzmir

Güzeller, O., Çeliker, N. (2017). Geçmişten günümüze gastronomi bilimi: bibliyometrik bir analiz, Journal of Tourism and Gastronomy Studies. 2 (8): 88-102. <https://doi.org/10.24289/ijsser.969775>

Hensley, L., Varela, R. (2008). PTSD Symptoms and somatic complaints following hurricane katrina: the roles of trait anxiety and anxiety sensitivity. Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology. 37(3): 542-552. <https://doi.org/10.1080/15374410802148186>

Hood, W., Wilson, C. (2001). The literature of bibliometrics, scientometrics and informetrics. Scientometrics. 52(2): 291-314. <https://doi.org/10.1023/A:1017919924342>

Işık, Ö., Aydınlioğlu, H. M., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz, G., Ay, A. (2012). Afet yönetimi ve afet odaklı sağlık hizmetleri, Okmeydanı Tıp Dergisi. 28(2): 82-123. <https://doi.org/10.5222/otd.sup2.2012.082>

Kadioğlu, M. (2008). Modern, bütünleşik afet yönetimi temel ilkeleri. İçinde Kadioğlu M, Özdamar E(ed) Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri, JICA Türkiye Ofisi Yayınları, İstanbul

Kadioğlu, M. (2011). Afet yönetimi beklenilmeyeni beklemek, en kötüsünü yönetmek, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını, İstanbul

Kasemodel, M. G. C., Makishi, F., Souza, R. C., Silva, V. L. (2016). Following the trail of crumbs: A bibliometric study on consumer behavior in the Food Science and Technology field, International Journal of Food Studies. 5(1):73-83. <https://doi.org/10.7455/ijfs/5.1.2016.a7>

Keçici, M. (1994). Doğal Afetlerde Bulaşıcı hastalıklar ve çevre. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı İle Belediyeler Dergisi. 24-47

Kulak, M., Ozkan, A. & Bindak, R. (2019). A bibliometric analysis of the essential oil-bearing plants exposed to the water stress: How long way we have come and how much further? *Scientia Horticulture*, 246, 418-436.

Kundak, S., Kadioğlu, M. (2011). İlk 72 saat. AFAD Yay, Ankara

Lopes, R. M., Santos de Faria, Fidalgo-Neto A, Mota, F. B. (2017). Facebook in educational research: a bibliometric analysis. *Scientometrics*. 111(3): 1591-1621. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2294-1>

Macleay, J. C., Popovici, I., French, M. T. (2016). Are natural disasters in early childhood associated with mental health and substance use disorders as an adult?, *Social Science and Medicine*. 151: 78-91. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2016.01.006>

Memiş, L. ve Babaoğlu, C. (2020). Afet Yönetimi ve Teknoloji, s.163-178, Farklı Boyutlarıyla Afet Yönetimi (Edt. M. Yaman ve E. Çakır), Nobel, Ankara

Merigó, J. M., Cancino, C. A., Coronado, F., Urbano, D. (2016). Academic research in innovation: a country analysis. *Scientometrics*. 108(2): 559-593. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-1984-4>

Özcebe, H. (2013). Afetlerde çocuk ve ergen sağlığı hizmetleri, acil ve afet durumlarında sağlık yönetimi. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara

Pascapurnama, D. N., Murakami, A., Chagan- Yasutan, H., Hattori, T., Sasaki, H., Egawa, S. (2018). Integrated health education in disaster risk reduction: lesson learned from disease outbreak following natural disasters in indonesia, *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 29: 94-102. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2017.07.013>

Sawada, Y., Takasaki, Y. (2017). Natural disaster, poverty, and developmen: an introduction. *World Development*. 94: 2-15. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2016.12.035>

Tural, O. (2002). 86. Dönem kaymakamlık ders notları. T.C. İçişleri Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara

Yavaş, H. (2005). Doğal afetler yönüyle Türkiye’de belediyelerde kriz yönetimi. Orion Yayınevi, Ankara

Yavuz, A., Dikmen, S. (2015). Doğal afetlerin zararlarının finansmanında kullanılan afet öncesi finansal araçlar. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*. 3(2): 303-322. <https://doi.org/10.14782/sbd.2015216101>

Yeşildal, A. (2020). Doğal afetlerle mücadelede yerel yönetimlerin rolü ve kapasite sorunları: esnek şehir uygulaması. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 4 (1): 87-116

Yıldırım, A. (2004). 55. Dönem mülki idare amirleri semineri ders notu. İçişleri Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara

Yılmaz, A. (2003). Türk kamu yönetiminin sorun alanlarından biri olarak afet yönetimi. Pegem Yayıncılık, Ankara

Wang, B., Pan, S. Y., Ke, R. Y., Wang, K., Wei, Y. M. (2014). An overview of climate change vulnerability: a bibliometric analysis based on web of science database. *Natural Hazards*. 74(3): 1649-1666. <https://doi.org/10.1007/s11069-014-1260-y>

Watson J T, Gayer M, Connolly M A (2007). Epidemics after natural disasters. *Emerging Infectious Diseases*. 13(1): 1-5. <https://doi.org/10.3201/eid1301.060779>